

Woudparelmoervlinder

Melitaea diamina

De woudparelmoervlinder is een sinds 1960 verdwenen standvlinder. Vroeger werd hij vooral in Noord-Brabant gevonden. Hij vloog in één generatie tussen begin juni en midden juli.

Levenscyclus en gedrag

Waardplanten van de woudparelmoervlinder zijn echte valeriaan *Valeriana officinalis* en kleine valeriaan *V. dioica*. De eitjes worden in groepjes van circa 200 op de onderzijde van een blad afgezet. Tot de overwintering leven de rupsen samen in een spinsel op de waardplant. Zij overwinteren in een spinselnest onder dorre bladeren in de strooisellaag. In het voorjaar leven ze meer solitair en ze verpoppen zich vlak bij de bodem op de waardplant. (TAX 1989, BINK 1992).

Het aantal vlinders op de vliegplaatsen varieert aanzienlijk tussen de 4 en de 260 individuen per ha. De paring vindt doorgaans laat op de dag plaats zonder voorafgaande balts en kan enkele uren duren. (BINK 1992, MAES & VAN DYCK 1999).

Vliegtijd en overwintering

De woudparelmoervlinder vliegt in één generatie tussen 6 juni en 15 juli, dat is circa twee weken eerder dan de bosparelmoervlinder. De uiterste vliegdata zijn 14 mei en een zonder precieze datum in augustus. Hij overwintert als halfvolgroeide rups in een spinselnest.

Leefgebied

De woudparelmoervlinder leefde in vochtige ruigten bij open plaatsen in een luwe omgeving, bijvoorbeeld ruige randen van vochtige hooi- of weilanden en natte, ruige graslandjes in beekbegeleidende bossen. Ook beschut gelegen ruige graslanden in moerassen met hier en daar wat struiken en bosjes kunnen een geschikt leefgebied zijn. De laatste Nederlandse vindplaats was een vochtig populierenbos met een ondergroei van brandnetel en braam. Langs de slootkanten stonden grote schermbloemigen en echte valeriaan.

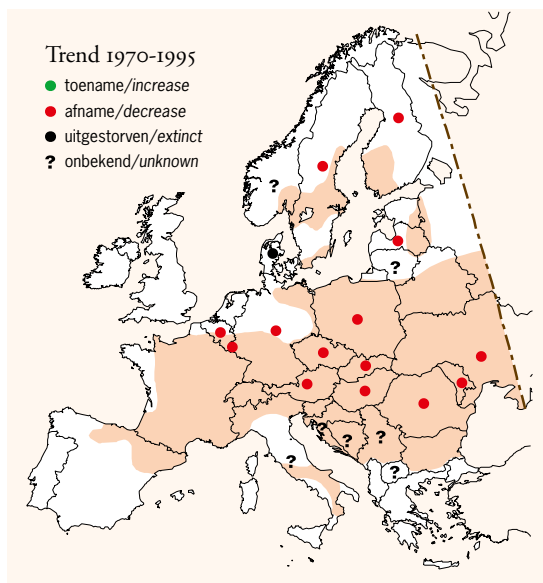

De vliegplaatsen zijn vaak vrij klein; uit een Scandinavisch onderzoek blijkt dat de vliegplaats doorgaans niet groter is dan 25 m², maar dan moeten er wel meerdere bij elkaar in de buurt liggen. (VAN SWAAY 1995, TAX 1989, WAHLBERG 1997).

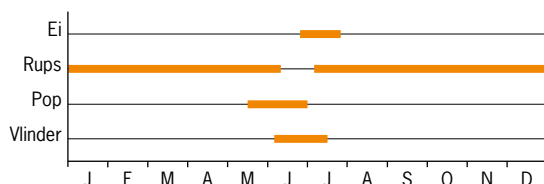
Mobiliteit, verspreiding en trend

De woudparelmoervlinder is een honkvaste vlinder die laag boven de grond en met veel pauzes vliegt. Er is zelfs geen enkele melding van zwervende vlinders en hij is de zwakste vlieger onder de parelmoervlinders. (MAES & VAN DYCK 1999).

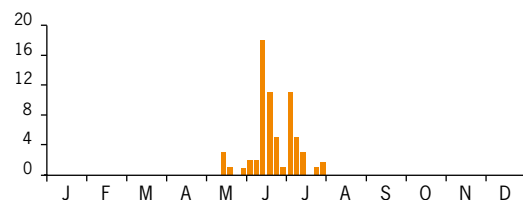
De woudparelmoervlinder wordt verspreid van het noordelijk deel van het Iberisch schiereiland tot de Oeral gevonden. Daarnaast liggen er een aantal vliegplaatsen in Scandinavië. In Nederland was de soort aan het begin van de twintigste eeuw een vrij zeldzame standvlinder. Hij vloog toen vooral in de Brabantse beekdalen, maar de soort is ook gevonden in de Achterhoek, Twente en Limburg. Heel geleidelijk verdwenen de populaties en nam het verspreidingsgebied af, totdat er in de jaren vijftig nog maar twee popula-

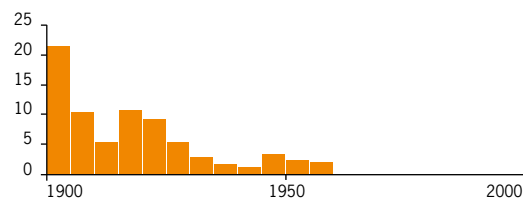
Stadia-diagram /
Life cycle diagram
(respectively egg, caterpillar,
pupa, imago)

Vliegtijd /Flight period

Trend 1900-2000

ties over waren: één in de omgeving van Best bij Eindhoven (NB) en één bij Mariahoop (LI). Bij de populatie van Best zijn in 1960 verspreid over drie dagen nog 19 exemplaren waargenomen, de populatie van Mariahoop verdween in dezelfde periode. De dichtstbijzijnde populaties leven in de Eifel en de Ardennen. (VAN SWAAY 1995, VAN DER PLOEG 2004).

Bescherming

De woudparelmoervlinder staat als 'verdwenen' op de Rode Lijst en wordt beschermd volgens de Flora- en faunawet. Op Europese schaal is de soort niet bedreigd en over het algemeen is het voorkomen stabiel, maar uit veel landen wordt een achteruitgang gemeld en uit Duitsland en België

zelfs een flinke. De soort is verdwenen uit Vlaanderen en Denemarken en staat op de Waalse en Duitse Rode Lijst. (MAES & VAN DYCK 1996, VAN SWAAY & WARREN 1999).

Omdat er onvoldoende kennis is van de oude vliegplaatsen, is het niet duidelijk waardoor deze soort is verdwenen. Alleen van de laatste vliegplaats bestaat een meer nauwkeurige beschrijving. Maar daar verdween de vlinder ondanks weinig tot geen zichtbare veranderingen aan het leefgebied. Mogelijke oorzaken zijn het dichtgroeien van bossen of verdroging van de vliegplaatsen. Een ander probleem is dat de soort zeer honkvast is. Hierdoor wordt nieuw geschikt leefgebied niet gekoloniseerd en verdwijnen kleine populaties. Voor men aan het herintroduceren van deze vlinder kan denken, dient er eerst meer ecologische kennis te zijn. Een studie naar de eisen van de soort in de Eifel en de Ardennen kan duidelijkheid geven over de voorwaarden waaraan geschikt leefgebied moet voldoen.

Toekomst

Het lijkt onmogelijk dat de woudparelmoervlinder op eigen kracht naar Nederland terugkeert. Omdat de kennis van het leefgebied en de oorzaken van het verdwijnen van deze vlinder ontbreekt, is herintroductie op dit moment niet aan de orde.

SUMMARY

False Heath Fritillary *Melitaea diamina*

Melitaea diamina used to be a resident; it has been extinct since 1960, but the cause for its disappearance is unknown. As it is a particularly stationary species, it is not expected to establish itself here again. Species of *Valeriana* were used as larval foodplant. It flew in one generation from mid-May until mid-July, and hibernated gregariously in nests as a half-grown caterpillar.